

О. В. КРЕСІН,
кандидат юридичних наук
І. М. СИТАР

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ «КОМПАРАТИВІСТСЬКІ ЧИТАННЯ»

27–28 квітня 2012 р. у Львові відбулася IV Міжнародна наукова конференція «Компаративістські читання». Її організаторами виступили Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Національна академія правових наук України, Львівський державний університет внутрішніх справ, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Українська асоціація порівняльного правознавства. Інформаційними партнерами заходу стали журнали «Порівняльно-правові дослідження», «Порівняльне правознавство», «Право України», «Правова держава», «Правоведение», «Евразийский юридический журнал», «Юридичний журнал», а також «Юридична газета».

Міжнародна наукова конференція «Компаративістські читання» – помітна щорічна подія в науковому житті України. Першу (2009, Київ) і другу (2010, Івано-Франківськ) конференції було проведено в рамках міжнародних наукових симпозіумів «Дні порівняльного правознавства». А загалом це вже сьомий щорічний міжнародний компаративістський форум, який лише змінює свої організаційні форми (науковий семінар, симпозіум, конференція).

Вже традиційно цей захід поєднав у собі елементи власне наукової конференції та курсів підвищення кваліфікації для юристів. Програмою «Компаративістських читань» було передбачено проведення відкритих лекцій видатних науковців, секційних засідань та серії презентацій наукової літератури.

Оргкомітет «Компаративістських читань» очолили: доктор юридичних наук, академік НАН України, іноземний член РАН, член-кореспондент Міжнародної академії порівняльного права, директор Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України **Ю. С. Шемшученко**; доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України, віцепрезидент – керівник Київського регіонального центру НАПрН України **В. П. Тихий**; доктор юридичних наук, заслужений юрист України, генерал-лейтенант міліції, ректор Львівського державного університету внутрішніх справ МВС України **М. М. Цимбалюк**, доктор юридичних наук, професор, декан юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка **І. С. Гриценко**. Координаторами конференції виступили кандидат юридичних наук, доцент, член Міжнародної академії порівняльного права, завідувач Центру порівняльного правознавства Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, вчений секретар Української асоціації порівняльного правознавства **О. В. Кресін** та кандидат юридичних наук, доцент, начальник кафедри теорії та історії держави і права Львівського державного університету внутрішніх справ **І. М. Ситар**.

Учасники міжнародної конференції прослухали **курс лекцій** з актуальних проблем порівняльного правознавства. Його розпочала лекція доктора юри-

дичних наук, професора кафедри теорії держави та права Національної академії внутрішніх справ **О. Д. Тихомирова** «Філософські та теоретичні засади порівняльно-правових досліджень». Він, зокрема, зазначив, що сучасні дискусійні проблеми розуміння порівняльно-правової науки може бути розв'язано в межах постнекласичної науки, у гносеологічному плані вони обумовлені постнекласичним типом раціональності, в онтологічному – умовами пізнього постмодерну, в аксіологічному – сучасними цінностями людства, в методологічному – компарацією та компаративізмом, в антропологічному – «людським виміром» науки, а в праксеологічному – реальним полілогом культур.

Доктор юридичних наук, професор кафедри права Європейського Союзу і порівняльного правознавства Національного університету «Одеська юридична академія» **М. А. Дамірлі** у своїй лекції «Порівняльне правознавство у пошуках власної ідентичності» присвятив увагу розглядові питання щодо наукового статусу порівняльного правознавства на основі визначення його предмета і методу, паралелей із компаративістськими науками, визначенню критеріїв його науковості. Серед останніх він виділив онтологічні, гносеологічні (епістемологічні), інституційно-організаційні. Серед основних характеристик порівняльного правознавства він виділив комплексність і міждисциплінарність.

Доктор юридичних наук, член-кореспондент Міжнародної академії порівняльного права, заслужений професор Інституту філософії права Католицького університету Угорщини **Ч. Варга** прочитав лекцію на тему «Ментальність як компонент права у процесі порівняння права». Він вказав, що норми є лише зовнішнім вираженням права, а тому порівняльне правознавство має звертатися не лише до них, а й до того, що їх визначає, а саме – до правових культур. Він це продемонстрував на основі порівняння сучасного правового розвитку США та європейських країн. Це дало йому можливість виділити основні елементи американської правової ментальності: процесуалізм, гіперраціоналізм, «юриспатію».

Доктор юридичних наук, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри теорії держави і права та політології, керівник Науково-освітнього центру порівняльної правової політики Пензенського державного університету **О. Ю. Саломатін** у своїй лекції «Порівняльна правова політика як інструмент реформування правової системи» сформулював концепцію порівняльної правової політики як нового комплексного напрямку юридичної науки, який на основі поєднання здобутків порівняльного правознавства, порівняльного державознавства, порівняльної політології може створити основи для реформування права, оцінки інститутів і норм зарубіжного права на предмет можливостей та форм їх рецепції національною правовою системою.

Кандидат юридичних наук, директор Центру глобальних юридичних досліджень Бібліотеки Конгресу США **П. Рудик** у лекції «Порівняльно-правові дослідження на службі парламентських установ (на прикладі Конгресу США)» продемонстрував механізми і форми діяльності спеціалізованого порівняльно-правового наукового підрозділу, покликаного здійснювати наукове та експертне забезпечення законотворчої діяльності.

Доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри теорії та філософії права Національного університету «Львівська політехніка» **С. С. Сливка** у лекції «Канонічне право: природний та метакопоративний порівняльні аспекти» наголосив, що згадані в назві аспекти утворюють транснаціональну систему духовно-матеріальних цінностей. Щодо визначення предмета канонічного права, то його слід віднести до такої філософської категорії, як одиничне; тоді загальним буде природне право, а особливим – позитивне право. Відтак канонічне право (як одиничне) є формою реалізації природного права (загально-го) в позитивному праві Церкви (особливого). На думку лектора, канонічне право складається з двох груп елементів: природно-правових і позитивно-правових (це стосується й галузей права), які після активного втручання людини стають нормами.

Кандидат юридичних наук, доцент, декан юридичного факультету Полоцького державного університету **О. В. Єгоров** прочитав лекцію на тему «Білоруська правова система на сучасній юридичній карті світу». Серед критеріїв типологізації правової системи він розглянув, зокрема, джерела права, нормативну своєрідність, систему права, правовий понятєвий фонд і тип правосвідомості. На основі цього він відзначив, що, попри близькість правової системи Білорусі зі слов'янською правовою групою, відбувається її поступове наближення до скандинавської правової групи у межах романо-германської правової сім'ї.

У рамках «Компаративістських читань» було організовано низку секційних засідань: «Теоретико-методологічні питання порівняльного правознавства», «Сучасні правові системи та їх взаємодія», «Порівняльний вимір міжнародного та європейського права», «Порівняльно-правові підходи у теорії та історії права», «Порівняльне конституційне, адміністративне та фінансове право», «Порівняльне цивільне, підприємницьке, трудове право», «Порівняльне кримінальне право». Під час секційних засідань було проведено дванадцять майстер-класів, п'ятнадцять презентацій наукової літератури, виголошено близько вісімдесяти виступів.

Перед початком «Компаративістських читань» було видано щорічний збірник наукових праць «Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку» (за ред. Ю. С. Шемшученка, В. П. Тихого, М. М. Цимбалюка, І. С. Гриценка; упорядники О. В. Кресін та І. М. Ситар), до якого увійшли 172 статті, а також шість методичних посібників на основі відкритих лекцій. Півніше побачило світ друге, виправлене і доповнене видання збірника.

Кожний з безпосередніх учасників конференції одержав іменний сертифікат, який підтверджує його участь у лекційній і власне конференційній частинах «Компаративістських читань». Під час роботи конференції було організовано виставку наукової та навчально-методичної літератури з порівняльного правознавства. Завдяки організованій культурній програмі учасники конференції змогли познайомитися з історією та архітектурними перлинами Львова.

Загалом у IV Міжнародній науковій конференції «Компаративістські читання» взяло участь 232 науковці (з них понад 170 – безпосередньо). Серед них 49 докторів наук, 113 кандидатів наук, 70 учасників з вищою освітою, які не

мають наукового ступеня. Вони представляли 13 країн та 51 місто: Україну (Київ, Львів, Одесу, Харків, Сімферополь, Дніпропетровськ, Донецьк, Луганськ, Херсон, Севастополь, Світловодськ, Ужгород, Білу Церкву, Маріуполь, Чернігів, Феодосію, Запоріжжя, Кіровоград, Суми, Луцьк), Російську Федерацію (Москву, Санкт-Петербург, Пензу, Самару, Іваново, Волгоград, Архангельськ, Орехово-Зуєво, Таганрог, Саратов, Казань, Саранськ, Ростов-на-Дону, Перм, Красноярськ, Єкатеринбург, Воронеж), Угорщину (Будапешт), США (Вашингтон, Карлайл), Білорусь (Мінськ, Полоцьк), Молдову (Кишинів), Туреччину (Стамбул), Польщу (Варшаву, Седльце), Болгарію (Благоевград), Киргизстан (Бішкек), В'єтнам (Ханой), Німеччину (Берлін), Азербайджан (Баку).

ЗБЛИЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРАВОВИХ СИСТЕМ ТА ЇХНЯ ВЗАЄМОДІЯ З МІЖНАРОДНИМ ПРАВОМ

14–15 вересня 2012 р. на економіко-правовому факультеті Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова відбулося засідання круглого столу, яке організували відділ теорії держави і права Інституту держави і права ім. В.М.Корецького НАН України та кафедра загально-правових дисциплін та міжнародного права Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова

Робота круглого столу «Зближення національних правових систем та їхня взаємодія з міжнародним правом» традиційно відбувалася у формі пленарного засідання та засідання наукових секцій, які пройшли на високому науково-теоретичному рівні, в дусі дискусій з поміркованою полемікою та великим зацікавленням молодих вчених.

З привітальними словами до учасників круглого столу звернулись: заступник директора Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України, доктор політичних наук, професор, *Горбатенко Володимир Павлович*; завідувач відділу теорії держави і права Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України, заслужений юрист України *Н.М. Оніщенко*; Доктор юридичних наук, доктор теології, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України, заслужений діяч науки і техніки України, проректор із навчальної роботи, завідувач кафедри кримінального права, кримінального процесу і криміналістики Одеського національного університету імені І.І. Мечникова *Стрельцов Євген Львович*; декан економіко-правового факультету Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова, кандидат юридичних наук, доцент *Труба В'ячеслав Іванович*.

З науковою доповіддю «Визначальні характеристики розвитку правової системи України» виступив доктор політичних наук, професор, заступник директора Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України *В. П. Горбатенко*, зазначивши те, що правова система покликана здійснювати активний